

ВИРОБНИЦТВО ОРГАНІЧНИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Опара Т.В.
Сумський державний університет

Виробництво якісної і безпечної натуральної продукції в асортименті та оптимумі для різних галузей господарського комплексу, особливо для дитячого та дієтичного харчування, лікування є актуальним для України та інших країнах світу.

Україна має значні перспективи у вирощуванні екологічно чистої сільськогосподарської сировини для виробництва якісної та безпечної органічної продукції, оскільки протягом останніх років різко скоротилось внесення мінеральних добрив, застосування хімічних засобів захисту рослин внаслідок дефіциту обігових коштів у сільськогосподарських товаровиробників.

За даними Міжнародної федерації руху за органічне сільське господарство (IFOAM), за рік площа земель в ЄС, відведена під органічне землеробство, зросла на 15%, що склало 8,3 млн га. Всього у світі таких земель – 37 млн га, із них третина приходить на країни, що розвиваються. Загальна площа українських земель сільськогосподарського призначення, яка може бути використана для отримання якісної та безпечної органічної продукції у середньому становить 4 – 5 млн. га.

На основі систематизації підходів до напрямків впровадження економічно ефективного і екологічно безпечного землеробства ми прийшли до висновку, що найбільш прийнятним у сучасних умовах є органічне землеробство.

Органічне (натуральне, біологічне) землеробство – це система організації та ведення агроєкосистем, де технологічні операції, що спрямовані на оптимізацію росту та розвитку рослин, проводять з використанням лише природного походження (натуральних) технологічних матеріалів (добрив, засобів захисту рослин, регуляторів росту тощо) та з урахуванням показників якості та безпеки фітопродукції.

Натуральне землеробство у розвинутих країнах зростає, і його частка становить майже 30% від орних земель. Зокрема, в Швейцарії цей показник вирощування сягає 15%, Австралії – 11% , Італії – 8%, тоді як в Україні лише 0,4%.

Основними аргументами для впровадження натурального землеробства за кордоном вважаються: необхідність отримання доброякісної та безпечної продукції для харчування та лікування; деяке перевиробництво рослинної та тваринної продукції; потреба зниження глобального процесу забруднення навколишнього природного середовища; невеликий, порівняно з Україною, рівень розораності земель; наявність населення, яке здатне придбати дорожчу, але екологічно чисту продукцію.

Термін “органічні продукти” в країнах ЄС визначений на законодавчому рівні. Органічними називають продукти харчування, що вироблені в екологічно безпечному середовищі без застосування синтетичних препаратів (неорганічних добрив, пестицидів, гербіцидів, інсектицидів, антибіотиків, гормональних препаратів та ін.), генетично модифікованих організмів, радіації.

Виробник такої продукції повинен пройти сертифікацію, що передбачає атестацію всіх етапів виробництва – від стану земель до упаковки кінцевої продукції, на підставі чого він отримує право маркувати свою продукцію як екологічно чисту. Сертифікація одного виробника коштує до 6 тис.євро, що частково виправдовує високу собівартість органічних продуктів. Проте, на ринках України через низьку конкуренцію надто висока націнка на натуральні продукти. В Євросоюзі різниця в цінах між традиційними і органічними продуктами складає 15-20%, тоді як в Україні ця різниця сягає 300%. Завдяки зростаючому попиту і високим цінам внутрішній ринок натуральних продуктів швидко розвивається. Кількість господарств, які отримали статус органічних, за вісім років зросла більш, ніж вчетверо – з 31 в 2001р. до 142 в 2011р. А об’єм продаж збільшився з 6 млн.грн. в 2008 р. до 55 млн. грн. в 2011р.

Отже, перспективним напрямком, який враховує об’єктивні закономірності та системні взаємозв’язки між всіма ланками відтворювального процесу у природокористуванні є розвиток органічного землеробства в Україні, основою якого має стати впровадження механізму державного замовлення на виробництво екологічно чистої харчової продукції в межах спеціальних сировинних зон. Статтею 1 Закону України “Про дитяче харчування” спеціальною сировинною зоною визначено регіони або окремі господарства, що відповідають умовам виробництва продукції рослинництва і тваринництва, придатні для виготовлення продуктів дитячого та дієтичного харчування.

Суттєвою перешкодою для розвитку біовиробництва в Україні є відсутність законодавчого забезпечення і національної системи сертифікації органічних продуктів, недостатня обізнанність споживача, щодо органічної продукції та небажання торгівельних підприємств, які в маркетинговій діяльності орієнтуються переважно на масові бренди, змінювати свою асортиментну політику.

Необхідна активація роботи щодо прийняття державного закону про органічні продукти та створення незалежних українських сертифікуючих компаній; стимулювання мережі спецмагазинів по реалізації екологічно чистої продукції.